

2020/2072(INL)

14.9.2020

NUOMONĖ

Teisės reikalų komiteto

pateikta Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui

su rekomendacijomis Komisijai dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo (2020/2072(INL))

Nuomonės referentas (*): Tiemo Wölken

(Iniciatyva. Darbo tvarkos taisyklių 47 straipsnis)

(*) Darbo su susijusiais komitetais procedūra. Darbo tvarkos taisyklių 57 straipsnis

PA_INL

PASIŪLYMAI

Teisės reikalų komitetas ragina atsakingą Piliečių teisių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetą:

- į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:
  - A. kadangi nacionalinių teisingumo sistemų nepriklausomumas, kokybė ir veiksmingumas yra labai svarbūs siekiant piliečiams ir įmonėms užtikrinti veiksmingą teisingumą nagrinėjant civilines, komercines ir administracines bylas; kadangi ES teisingumo rezultatų suvestinėje pateikiami esminiai duomenys apie šiuos parametrus ir ji yra priemonė norint juos palyginti;
  - B. kadangi pagal Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnį Sąjunga pripažįsta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija), kuri turi tokią pat teisinę galią kaip ir Sutartys, įtvirtintas teises, laisves ir principus; kadangi, vadovaujantis Europos Teisingumo Teismo gairėmis, valstybių narių teisminės institucijos Chartiją taiko tik įgyvendindamos ES teisės aktus, tačiau siekiant puoselėti bendrą teisinę, teismų ir teisinės valstybės kultūrą svarbu, kad į Chartijoje įtvirtintas teises visada būtų atsižvelgiama, be kita ko, civiliniuose ir administraciniuose procesuose;
- 1. mano, kad Sąjungos demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmu pirmiausia turėtų būti siekiama užkirsti kelią bet kokiam grėsmei Sąjungos vertybėms, įtvirtintoms Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2 straipsnyje, ir kovoti su šia grėsme prieš valstybėje narėje kylant bet kokiam akivaizdžiam pavojui, kad šios vertybės bus pažeistos, ir prireikiant taikyti ES sutarties 7 straipsnį, kartu paisant ES sutarties 4 ir 5 straipsniuose įtvirtintų subsidiarumo ir proporcingumo principų; primena, kad jeigu bus nesilaikoma ES vertybių, gali būti daromas neigiamas poveikis pačiam Europos projektui, ypač kalbant apie pagrindines Europos Sąjungos piliečių teises, o tai gali sumažinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą; atkreipia dėmesį į tai, kad Sąjungoje nėra teisiškai privalomo mechanizmo norint nuolat stebėti, ar valstybės narės ir Sąjungos institucijos laikosi Sąjungos vertybių; mano, kad visų tokių mechanizmų pagrindinis tikslas turėtų būti užkirsti kelią bet kokiam aiškiam pavojui, kad šios vertybės bus pažeistos ir reaguoti į tokį pavojų; atsižvelgdamas į tai, mano, kad bet kokiam būsime pasiūlyme dėl tarpinstitucinio susitarimo dėl Sąjungos demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių pakto turėtų būti akcentuojami prevenciniai ir taisomieji elementai; pabrėžia, kad reikia užtikrinti visišką objektyvumą rengiant demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo vertinimo parametrus ir kriterijus;
- 2. mano, kad itin svarbu, jog periodinė peržiūra pagal demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmą būtų pagrįsta neatsiejamomis demokratijos, teisinės valstybės principo ir pagrindinių teisių sąsajomis, apimančiomis visus Parlamento pasiūlymo dėl tarpinstitucinio susitarimo dėl Europos Sąjungos demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių 7 straipsnyje išvardytus aspektus; ragina Komisiją, kaip Sutarčių sergėtoją, toliau pagrįsti savo metines ataskaitas dėl Chartijos taikymo nustatant stebėseną ir dialogą su valstybėmis narėmis pagal būsimą demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmą, siekiant užtikrinti, kad nacionalinės teisėkūros ir teismų priemonės ir praktika, susijusios su civiline, administracine,

komercine ir procesine teise, būtų suderintos su Chartijos nuostatomis;

3. pabrėžia, kad visos valdžios institucijos valstybėse narėse visada turi veikti laikydamosi įstatymų ir kad jas kontroliuoja nepriklausomi ir nešališki teismai, taip pat primena, kad teisinio tikrumo principas yra būtinas siekiant užtikrinti pasitikėjimą teisminėmis sistemomis ir teisinės valstybės principu; pabrėžia, kad veiksminga teisminė apsauga, kurią užtikrina nepriklausomos ir nešališkos teisminės institucijos, teisinis tikrumas, teisė kreiptis į teismą, draudimas savavališkai naudotis vykdomosios valdžios įgaliojimais ir lygybė prieš įstatymą yra būtini teisinės valstybės principai; pabrėžia, kad reikalavimas, jog teismai būtų nepriklausomi, yra itin svarbus siekiant užtikrinti pagrindinę teisę į veiksmingą teisminę apsaugą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat užtikrinti, kad būtų apsaugotos visos, tiek materialinės, tiek procesinės, teisės, kylančios iš Sąjungos teisės; pabrėžia, kad teismų nepriklausomumas yra neatskirama teismų sprendimų priėmimo proceso dalis ir reikalavimas, kylantis iš ES sutarties 19 straipsnyje nustatyto veiksmingos teisinės apsaugos principo; pakartoja raginimą pakeisti esamas iš dalies taikomas šių klausimų stebėsenos priemonės, pvz., Rumunijai ir Bulgarijai skirtą bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą, išsamia ir suderinta visoms valstybėms narėms taikytina analize;
4. yra susirūpinęs dėl to, kad pastarojo meto išpuoliais prieš teisinę valstybę labiausiai buvo siekiama pakenkti teismų nepriklausomumui ir abejojama pačiais Europos Sąjungos veikimo teisiniais, politiniais ir ekonominiais pagrindais; pabrėžia, kad kiekvienas nacionalinis teismas yra ir Europos Sąjungos teismas; primygtinai ragina Komisiją panaudoti visas turimas priemones prieš bet kokius nacionalinių vyriausybių bandymus kelti pavojų savo teisminių institucijų nepriklausomumui ir laiku informuoti Parlamentą apie tokią padėtį; atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, pagal kurią vyriausybės ir politikų kišimasi piliečiai teisingai suvokia kaip pagrindinę jų atitinkamų teismų sistemų nepriklausomumo stokos priežastį; atsižvelgdamas į tai, tvirtina, jog valdžių padalijimo principas reiškia, kad asmenys, atliekantys tyrimus ir priimančius sprendimus dėl drausminių nuobaudų teisėjams, turėtų būti skiriami išvengiant politinės įtakos ir kad teisėjus, veikiančių nacionalinių teismų tarybų narius, turėtų siūlyti, atrinkti arba rinkti jų kolegos;
5. atkreipia dėmesį į tai, kad itin svarbi 2019 m. gegužės mėn. Sibiu deklaracija, kurioje Europos Vadovai vienbalsiai įsipareigojo toliau saugoti mūsų gyvenimo būdą, demokratiją ir teisinę valstybę Europos Sąjungoje; šiuo tikslu ragina Komisiją, Europos Vadovų Tarybą ir Tarybą teikti pirmenybę veiksams šioje srityje, ypač reaguojant į COVID-19 krizės, kuri keliose valstybėse narėse leido kilti autokratinėms ir neliberalioms tendencijoms, padarinius;
6. pabrėžia, kad normų sistema, nustatyta atsižvelgiant į teisinės valstybės principą ir grindžiama demokratijos principu, iš pradžių buvo sukurta ir įtraukta į Sutartis, siekiant pagerinti demokratinį ir veiksmingą ES institucijų veikimą ir taip sudaryti joms sąlygas vykdyti savo užduotis bendroje institucinėje struktūroje;
7. pabrėžia, kad Europos Sąjunga turėtų atlikti savo vaidmenį ir patikrinti savo institucijas, kad nustatytų, ar jų veikla atitinka demokratijos ir teisinės valstybės principus;
8. pabrėžia, kad teisingumo srities specialistų mokymas yra labai svarbus siekiant tinkamai

įgyvendinti ir taikyti Sąjungos teisę ir taip stiprinti bendrą Europos teisinę kultūrą, grindžiamą abipusio pasitikėjimo ir teisinės valstybės principais; mano, kad tokie mokymai turi būti tinkamai finansuojami ir būsimoje Europos teisėjų mokymo strategijoje daugiau dėmesio ir išteklių turi būti skiriama teisės kreiptis į teismą, teisinės valstybės ir teismų nepriklausomumo skatinimui ir į ją turi būti įtrauktas mokymas įgūdžių ir neteisinais klausimais, kad teisėjai būtų geriau pasirengę atlaikyti netinkamą spaudimą; visų pirma pabrėžia, kad būsimoje daugiametėje finansinėje programoje reikia užtikrinti tinkamą sektorinių programų „Teisingumas“ ir „Teisės ir vertybės“ finansavimą, nes šiomis programomis siekiama skatinti ir užtikrinti bendros Europos teismų sistemų kultūros, teisinės valstybės principo ir ES vertybių plėtojimą; ragina Komisiją parengti bendrus teisėjų mokymo standartus ir skatinti institucinį bendradarbiavimą ES teisėjų mokymo srityje; taip pat ragina Komisiją toliau stiprinti informuotumo didinimo veiklą, susijusią su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, skatinant ir finansuojant su Chartija susijusius mokymo modulius, skirtus nacionaliniams teisėjams ir praktikuojantiems teisininkams;

9. palankiai vertina tai, kad iki šiol Europos tinklai atliko esminį vaidmenį skatinant keitimąsi idėjomis ir gerąja patirtimi Sąjungos teismų sistemoje; ragina Komisiją nustatyti kitų priemonių šiems tinklams, pvz., Europos teisėjų mokymo tinklui, remti, kad jie galėtų daugiausia dėmesio skirti projektams, kuriais skatinama laikytis teisinės valstybės principo, ypač valstybėse narėse, kurios susiduria su tokio pobūdžio problemomis;
10. smerkia visų formų prievartą, priekabiavimą, spaudimą, bauginimą ir (arba) fizinį ar žodinį smurtą prieš teisėjus ir prokurorus, ypač jų asmeniniame gyvenime, namuose ar šeimos aplinkoje; mano, kad teisėjai ir advokatai turėtų galėti vykdyti savo pareigas taip, kad valdžios institucijoms ar pareigūnams nekiltų abejonių dėl jų teisėtumo, pajėgumų ar nepriklausomumo;
11. pažymi, kad dalyvavimo mokymuose lygis valstybėse narėse ir teisinių profesijų rūšys vis dar labai skiriasi; ragina Komisiją nustatyti šių skirtumų priežastis ir į jas atsižvelgti būsimoje Europos teisininkų mokymo strategijoje, taip pat įvertinti šių skirtumų poveikį valstybių narių teismų nepriklausomumui, kokybei ir veiksmingumui;
12. pabrėžia teisininkų mokymo galimybes gerinant nacionalinių teismų ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo dialogą, visų pirma naudojant prašymus priimti prejudicinį sprendimą ir nagrinėjant ES sutarties 5 straipsnyje įtvirtinto subsidiarumo bei Sąjungos teisės viršenybės principų sąveiką; primena, kad prejudiciniais sprendimais išaiškinama, kaip turi būti taikoma Europos Sąjungos teisė; mano, kad taikant šią procedūrą galima vienodai aiškinti ir įgyvendinti ES teisės aktus; ragina Komisiją ir valstybes nares toliau skatinti teismų ir praktikuojančių teisininkų dialogą ir sudaryti jam palankesnes sąlygas skatinant reguliarią keitimąsi informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, kad būtų stiprinama ir plėtojama ES teisingumo erdvė, grindžiama demokratija, teisinės valstybės principu ir pagrindinėmis teisėmis; pabrėžia, kad už konstitucinę priežiūrą atsakingos institucijos turi glaudžiau bendradarbiauti; ragina Komisiją nustatyti paramos priemones, skirtas Europos konstitucinių teismų konferencijos projektams skatinti ir remti;
13. atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, kurioje teigiama,

kad valstybių narių neišnagrinėtų bylų skaičius vis dar labai skiriasi ir kad kai kuriose valstybėse narėse neišnagrinėtų bylų daugėja; pažymi, kad teisinės valstybės apsauga priklauso nuo teisingumo sistemų veiksmingumo ir kad teisingumo užtikrinimo srityje neturėtų būti dviejų greičių Sąjungos;

14. atkreipia dėmesį į tai, kad ES teisingumo rezultatų suvestinė, pagal kurią galima palyginti valstybių narių teismų sistemų bendrą padėtį, ir metinė Sąjungos vertybių stebėsenos ataskaita, kuri yra išsamus kokybinis konkrečios padėties kiekvienoje valstybėje narėje žemėlapis, turėtų papildyti viena kitą;
15. atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, kad ne visos valstybės narės siūlo mokymus, susijusius su IT įgūdžiais, kuriais siekiama prisitaikyti prie skaitmeninimo, naudojantis naujomis technologijomis lengviau užtikrinti teisę kreiptis į teismą, ir sudaryti palankesnes sąlygas teisėjams ugdyti įgūdžius, pavyzdžiui, teismų valdymo ir teismų etikos, taip pat į išvadą, kad daugumoje šalių tokį mokymą gaunančių teisėjų dalis yra nedidelė; atsižvelgdamas į tai ragina Komisiją daugiau dėmesio skirti IRT mokymams būsimoje Europos teisininkų mokymo strategijoje; be to ragina Komisiją skatinti paspartinti skaitmeninimą visais valstybių narių teisingumo sistemų lygmenimis, naudoti dirbtinį intelektą kaip priemonę užtikrinant teisę kreiptis į teismą ir remti IRT priemonių standartizavimą ir supaprastinimą; ragina Komisiją įvertinti valstybių narių įdiegtas IRT priemones ir kitas priemones, įskaitant galimybę stebėti teismo procesą internete, kuriomis gali naudotis teisėjai ir piliečiai, visų pirma neįgalieji arba pažeidžiamoms grupėms, pvz., tautinėms mažumoms ir migrantams, priklausantys piliečiai, siekiant pagreitinti procesą ir sudaryti daugiau galimybių kreiptis į teismą; be to, atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, kad dar ne visos valstybės narės gali rinkti duomenis nacionaliniu lygmeniu visose teisingumo srityse, ir primena, kad prieiga yra vertinga ir būtina vertinimo priemonė;
16. ragina Komisiją ypatingą dėmesį skirti tinkamai finansuojamų teisinės pagalbos sistemų įgyvendinimui valstybėse narėse, teikiamos teisinės pagalbos kokybei ir įperkamumui ir teismo procesų trukmei bei skaidrumui, taip pat įvertinti visas kliūtis, kurios šiuo metu trukdo išteklių neturintiems piliečiams veiksmingai kreiptis į teismą; taip pat ragina Komisiją apsvarstyti galimybę susigrąžinti mokesčius už teisinės paslaugas, nes jie taip pat gali atgrasyti nuo kreipimosi į teismą; atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, kad bėgant metams kai kuriose valstybėse narėse sumažėjo galimybių gauti teisinę pagalbą; pabrėžia, kad galimybė gauti teisinę pagalbą ir teismo mokesčių dydis gali turėti didelį poveikį teisei kreiptis į teismą, taip pat daryti atgrasomąjį poveikį skurstantiems žmonėms;
17. pažymi, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje pripažįstama teisė į gerą Europos Sąjungos administravimą; konstatuoja, kad plečiantis Sąjungos kompetencijai piliečiai vis dažniau susiduria su Sąjungos institucijomis, įstaigomis, organais ir agentūromis, o jų procesinės teisės ne visada deramai apsaugomos; pažymi, kad galiojančios gero administravimo taisyklės ir principai išdėstyti įvairiuose šaltiniuose; pabrėžia, kad teisinės valstybės principu grindžiamoje Sąjungoje būtina užtikrinti, kad procesinės teisės ir pareigos būtų visada deramai apibrėžtos, plėtojamos ir jų būtų laikomasi; primena savo 2013 m. sausio 15 d. ir 2016 m. birželio 9 d. rezoliucijas dėl atviros, veiksmingos ir nepriklausomos Europos Sąjungos administracijos, mano, kad Sąjunga turėtų rodyti pavyzdį ir priimti administracinių

procedūrų kodeksą, todėl dar kartą ragina Komisiją pateikti pasiūlymą dėl reglamento dėl Europos Sąjungos administracinės procedūros;

18. ragina Komisiją apsvarstyti, kaip valstybėse narėse taikomos kolektyvinių veiksmų procedūros, ir padėti pagerinti jų teisinių sistemų veiksmingumą ir prieinamumą, visų pirma procedūrų veiksmingumo ir išlaidų požiūriu;
19. smerkia visus atvejus, kai teismo veiksmais piktnaudžiaujama pažeidžiant vertybes ir teises, kurias teisinėmis sistemomis siekiama apsaugoti; primygtinai ragina Komisiją atidžiai išnagrinėti visus atvejus, kai valstybėse narėse bylos iškėlimas teisme ir atsakovui dėl to tenkančios finansinės išlaidos naudojamos tikslais, kurie prieštarauja kultūrai, susijusiai su teisinės valstybės principu, pvz., laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos, nepriklausomos akademinės bendruomenės, tyrėjų, profesinių sąjungų narių, žmogaus teisių gynėjų ir pilietinės visuomenės organizacijų egzistavimu; be to, ragina Komisiją imtis visų veiksmų ir priemonių, būtinų atsižvelgiant į jai Sutartimis suteiktus įgaliojimus, kad būtų nutraukta tokia praktika ir užtikrinta asmenų, kurie leidžia vykdyti tokią praktiką, atskaitomybė;
20. primena, kad informatorių vaidmuo itin svarbus užtikrinant teisinės valstybės principo apsaugą Sąjungoje ir valstybėse narėse; ragina Komisiją atidžiai stebėti, kaip perkeliama ir taikoma 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos¹;
21. mano, kad, siekiant pagerinti valstybių narių teismų sistemų kokybę, nešališkumą, veiksmingumą ir nepriklausomumą, būtina šalinti vis dar esamus lyčių skirtumus ir skatinti teismų sudėties ir struktūros įvairovę, įskaitant etninę ir kultūrinę įvairovę; atkreipia dėmesį į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės išvadą, kad daugumoje valstybių narių moterys vis dar sudaro mažiau nei 50 proc. aukščiausiųjų teismų teisėjų.

---

¹ OL L 305, 2019 11 26, p. 17.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	10.9.2020
Galutinio balsavimo rezultatai	+ : 20 - : 3 0 : 2
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Heidi Hautala, Ilhan Kyuchyuk, Emil Radev

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

20	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Emil Radev, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
RENEW	Ilhan Kyuchyuk, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
VERTS/ALE	Heidi Hautala, Marie Toussaint
GUE/NGL	Manon Aubry
NI	Mislav Kolakušić

3	-
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton

2	0
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė